ทางเลือกการปลูกพืชแซมยาง พืชร่วมยาง และกิจกรรมเสริมรายได้ของชาวสวนยาง

สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 8 จังหวัดสงขลา

กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

---

1. บทนำ

ในสถานการณ์ที่ยางพารามีราคาตกต่ำ ได้สร้างความเดือดร้อนให้แก่เกษตรกรชาวสวนยางขนาดเล็กเป็นจำนวนมาก นอกเหนือจากมาตรการการช่วยเหลือในระยะเร่งด่วนของรัฐบาลแล้ว การช่วยตนเองของชาวสวนยางในการปลูกพืชเสริมรายได้และทำอาชีพเสริมอื่นๆ จะช่วยให้เกษตรกรมีรายได้ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ทั้งนี้หน่วยงานกรมวิชาการเกษตร ทั้งในส่วนกลางและศูนย์วิจัยในภูมิภาคจะให้การสนับสนุนทางด้านวิชาการ ในรูปแบบเอกสาร การให้คำปรึกษาแนะนำ ตลอดจนจัดให้มีศูนย์เรียนรู้สำหรับการศึกษาดูงานในพื้นที่จังหวัดต่างๆที่ศูนย์วิจัยตั้งอยู่ โดยเฉพาะในเขตพื้นที่ภาคใต้ซึ่งเป็นแหล่งปลูกยางสำคัญของประเทศไทย

สำหรับคำแนะนำในการปลูกพืชแซมยาง พืชร่วมยาง และกิจกรรมเสริมรายได้ ของชาวสวนยาง เกษตรกรจะต้องพิจารณาความเหมาะสมของชนิดพืชโดยเฉพาะในประเด็นของการเจริญเติบโตในสภาพร่มเงา ตลอดจนวิธีการปลูกพืชร่วมกับยางโดยไม่ให้มีผลกระทบที่จะสร้างความเสียหายกับการเจริญเติบโตของยาง ซึ่งได้มีการศึกษาวิจัยพบว่ามีชนิดพืชที่เหมาะสมหลายชนิด โดยสรุปมีดังนี้

1.1 การปลูกพืชแซมยาง

พืชแซมยางในระยะก่อนยางให้ผลผลิต คือ ในช่วง 3 ปี แรก สามารถปลูกพืชแซมยางได้หลายชนิด ได้แก่

1.1.1 พืชล้มลุกและเป็นพืชอายุสั้น เช่น สับปะรด ข้าวโพด ข้าวไร่ ถั่วลิสง ถั่วเขียว ถั่วหรั่ง ถั่วเหลือง แตงโม และ พืชผักต่างๆ เป็นต้น โดยพืชเหล่านี้ควรปลูกห่างแถวยางประมาณ 1 เมตร

1.1.2 กล้วย เช่น กล้วยน้ำว้า กล้วยไข่ กล้วยหอม กล้วยเล็บมือนาง และมะละกอ ควรปลูกแถวเดียวบริเวณกึ่งกลางระหว่างแถวยาง

1.1.3 หญ้าอาหารสัตว์ เช่น หญ้ารูซี่ หญ้ากินนีสีม่วง หญ้าขน ควรปลูกห่างแถวยางประมาณ 1.5 - 2 เมตร หญ้าอาหารสัตว์ชนิดอื่นๆจะไม่แนะนำให้ปลูกแซมยางเพราะมีผลกระทบต่อการเจริญเติบโตของต้นยาง

1.1.4 มันสำปะหลัง ควรปลูกในปีที่ 2 หรือปีที่ 3 โดยปลูกห่างแถวยางด้านละ 2 เมตร และ ไถตัดรากมันสำปะหลังปีละครั้ง ห่างจากแถวมันสำปะหลัง 50 เซนติเมตร เพื่อป้องกันระบบรากมันสำปะหลังเข้ามาอยู่ในแถวของต้นยาง

1.1.5 อ้อยคั้นน้ำ ควรปลูกระหว่างแถวยาง ให้ห่างแถวยาง 2.2 เมตร ปลูกครั้งเดียวไว้ตอ 2 ครั้ง เก็บเกี่ยว 3 ครั้ง ในเวลา 3 ปี ไม่แนะนำให้ปลูกอ้อยอุตสาหกรรมแซมยางในเขตแห้งแล้งและในพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ซึ่งอาจจะทำให้มีปัญหาด้านไฟไหม้ตามมา

1.2 การปลูกพืชร่วมยาง

พืชร่วมยาง คือพืชที่ปลูกเพื่อให้ผลผลิตพร้อมๆกับยาง ซึ่งจะเป็นพืชที่สามารถขึ้นได้ดีในสภาพร่มเงา มีดังนี้

1.2.1 พืชร่วมยางที่สามารถเจริญเติบโตได้ภายใต้ร่มเงาของยาง เมื่อต้นยางมีอายุ 3 ปีขึ้นไป เช่น ขิง ข่า ขมิ้น ผักพื้นบ้าน และพืชสมุนไพรบางชนิด โดยปลูกระหว่างแถว ห่างแถวยาง 1.5 เมตร

1.2.2 พืชร่วมยางที่ทนต่อสภาพร่มเงาของต้นยาง เมื่อต้นยางมีอายุประมาณ 10 ปี ซึ่งมีแสงรำไรเพียงพอและมีฝนตกชุก จะเหมาะสมต่อการปลูกไม้ดอกสกุลหน้าวัว ไม้ดอกวงศ์ขิง เช่น ขิงแดง ดาหลา หงส์เหิน กระเจียวพังงา กระเจียวส้ม และบัว ไม้ดอกสกุลเฮลิโกเนีย และไม้ประดับบางชนิด โดยปลูกระหว่างแถวยาง ห่างแถวยาง 1.5-1.7 เมตร

1.2.3 พืชร่วมยางที่ทนต่อสภาพร่มเงาของต้นยางที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป ได้แก่ พืชสกุลระกำ เช่น ระกำหวาน สละเนินวง สละหม้อ หวายตะค้าทอง กระวาน โดยปลูกกึ่งกลางแถวยาง สำหรับหวายตะค้าทองอาจเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานในสวนยาง แนะนำให้ปลูกเป็นพืชเสริมรายได้ก่อนการโค่นยาง

1.2.4 การปลูกไม้ป่าในสวนยาง มีไม้ป่าบางชนิดที่ทนต่อสภาพร่มเงาของต้นยางขนาดใหญ่ โดยปลูกผสมผสานกึ่งกลางระหว่างแถวยางและทดแทนการปลูกซ่อมต้นยาง เช่น ในสวนยางทางภาคใต้ ได้แก่ กระถินเทพา กระถินณรงค์ สะเดาเทียม ทัง พะยอม มะฮอกกานี เคี่ยม ตะเคียนทอง ยางนา ยมหิน และตำเสา ในสวนยางทางภาคตะวันออก ได้แก่ กระถินเทพา กระถินณรงค์ สะเดาไทย ยมหอม ตะเคียนทอง ยมหิน ยางนำแดง และประดู่ป่า และในสวนยางทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ กระถินเทพา กระถินณรงค์ สะเดาไทย ยางนา ตะเคียนทอง ยมหิน พะยูง สาธร และประดู่ป่า

1.3 การประกอบอาชีพเสริมรายได้อื่นๆของชาวสวนยาง

อาชีพเสริมอื่นๆที่เหมาะกับชาวสวนยาง เช่น การเพาะเห็ดฟางทะลายปาล์มในสวนยาง การเลี้ยงผึ้ง ตลอดจนการปรับเปลี่ยนพื้นที่ยางบางส่วนเพื่อปลูกพืชอื่นๆ เช่น ปาล์มน้ำมัน กล้วย กาแฟ และพืชอื่นๆ

ทั้งนี้การเลือกปลูกพืชชนิดใดชนิดหนึ่งจะต้องคำนึงถึง การตลาดในพื้นที่ สภาพพื้นที่ รอบระยะเวลาการให้ผลตอบแทน เช่น มีรายได้เป็นรายวัน รายสัปดาห์ รายเดือน และรายปี และในแต่ละชุมชนควรมีการรวมกลุ่มผลิตพืชที่มีคุณภาพดี มีเอกลักษณ์ และกำลังเป็นที่ต้องการของผู้บริโภค

อย่างไรก็ตามในระยะยาวเกษตรกรชาวสวนยางไม่ควรพึ่งพารายได้จากยางเพียงอย่างเดียว ซึ่งจากบทเรียนด้านราคายางที่ตกต่ำหลายๆครั้งที่ผ่านมา ทำให้เกษตรกรควรมีการทบทวนการวางแผนการการปลูกพืชเพื่อสร้างรายได้รวมของครัวเรือนใหม่ โดยให้มีการกระจายรายได้ไปยังกิจกรรมต่างๆ เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสาน ที่มีการพึ่งพารายได้จาก ยาง พืชแซมพืชร่วมยาง ไม้ผลไม้ยืนต้น พืชผัก พืชไร่ ปศุสัตว์และประมง เป็นต้น ทั้งนี้โดยน้อมนำพระราชดำริหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ให้เกิดความพอเพียงและสร้างภูมิคุ้มกันเมื่อต้องพบกับปัญหาราคายางตกต่ำ

2. การปลูกพืชแซมยางบางชนิดที่น่าสนใจ

2.1 สับปะรดบริโภคผลสด

ข้อพิจารณา เป็นพืชอายุข้ามปี ให้ผลผลิตเมื่ออายุประมาณ 13-16 เดือน ทนทานต่อสภาพดินฟ้าอากาศแห้งแล้ง มีศัตรูพืชน้อย แต่พันธุ์ปัตตาเวียจะอ่อนแอต่อโรคเหี่ยว เป็นพืชไม่ชอบสภาพน้ำขัง สามารถให้ผลผลิต 2-3 รุ่น สับปะรดเพื่อบริโภคผลสดมีตลาดค่อนข้างดี ผลผลิตสามารถแปรรูปได้

วิธีการปลูก การปลูกสับปะรดแซมยาง นิยมปลูกแบบแถวเดี่ยว โดยปลูกห่างจากแถวยาง 1 เมตร ใช้ระยะปลูกระหว่างแถว 60-80 เซนติเมตร ระหว่างต้น 25-30 เซนติเมตร จำนวนต้น 4,300-7,600 ต้นต่อไร่ การดูแล ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 15-5-20 อัตรา 1 ช้อนแกงต่อต้น 2 ครั้ง ในกาบใบล่าง เมื่ออายุ 1 - 3 เดือน และ ครั้งต่อไปห่างจากครั้งแรก 2 - 3 เดือน พ่นสารกำจัดวัชพืชประมาณ 2 ครั้ง ช่วงอายุ 1 - 3 เดือน และ 4 -6 เดือน บังคับดอกเมื่ออายุ 12 เดือน ด้วยสารเอทธิฟอน ผสมปุ๋ยยูเรีย และ น้ำ 20 ลิตร หยอดยอดสับปะรด 2 ครั้ง ห่างกัน 4 - 7 วัน ใส่ปุ๋ยสูตร 0-0-60 อัตรา 1 ช้อนแกงต่อต้น ในกาบใบหลังบังคับดอก 3 เดือน และแกะจุกผลเมื่อผลอายุ 3 เดือน

ผลผลิตและผลตอบแทน ผลผลิตรวม 6.6- 11.8 ตันต่อไร่ ต้นทุนประมาณ 16,200 บาทต่อไร่
รายได้ 65,500- 77,300 บาทต่อไร่

2.2 ถั่วลิสง

ข้อพิจารณา เป็นพืชไร่อายุสั้นประมาณ 3 เดือน ขึ้นได้ดีในสภาพดินร่วน ต้องการน้ำฝนในช่วงออกดอกและแทงเข็ม ผลผลิตใช้บริโภคฝักสด และแปรรูป และสามารถผลิตเพื่อจำหน่ายเป็นเมล็ดพันธุ์ได้เนื่องจากปัจจุบันเมล็ดพันธุ์ดีมีไม่เพียงพอกับความต้องการของเกษตรกร

วิธีการปลูก พันธุ์ถั่วลิสงที่นิยมปลูก เช่น สข.38 กาฬสินธุ์ 2 ไทนาน 9 ขอนแก่น 5 ขอนแก่น 60-2 ขอนแก่น 84-8 การปลูกใช้เมล็ดทั้งเปลือกประมาณ 18-20 กิโลกรัมต่อไร่ ใช้ระยะปลูกระหว่างแถว 50 เซนติเมตร ระหว่างต้น 20 เซนติเมตรการให้ปุ๋ย ใช้ปุ๋ยสูตร 12-24-12 อัตรา 25 กิโลกรัมต่อไร่หรือสูตร 16-16-8 อัตรา 35 กิโลกรัมต่อไร่ โรยข้างแถวแล้วพรวนดินกลบหลังถั่วลิสงงอก 10-15 วัน หว่านปูนขาวอัตรา 100-200 กิโลกรัมต่อไร่ หรือโรยยิปซัมบนต้นถั่วลิสงในช่วงออกดอกอัตรา 50 กิโลกรัมต่อไร่ เพื่อช่วยให้การติดฝักดีขึ้น

ผลผลิตและผลตอบแทน ผลผลิตฝักสดประมาณ 400-500 กิโลกรัมต่อไร่ เมื่อทำเป็นฝักแห้งจะได้ผลผลิตเฉลี่ยประมาณ 300 กิโลกรัมต่อไร่ ต้นทุนประมาณ 5,200 บาทต่อไร่ รายได้ 10,000-12,500 บาทต่อไร่

2.3 ถั่วหรั่ง

ข้อพิจารณา เป็นพืชไร่อายุ 4-6 เดือน ดูแลรักษาง่าย ขึ้นได้ดีในสภาพดินร่วนและร่วนปนทราย ผลผลิตนิยมต้มรับประทาน ปัจจุบันผลผลิตยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค และสามารถผลิตเพื่อจำหน่ายเป็นเมล็ดพันธุ์ได้ เนื่องจากปัจจุบันเมล็ดพันธุ์ดีมีไม่เพียงพอกับความต้องการของเกษตรกร

วิธีการปลูก พันธุ์ถั่วหรั่งที่นิยมปลูก คือ พันธุ์สงขลา 1 ปรับปรุงพันธุ์โดยกรมวิชาการเกษตร มีเยื่อหุ้มเมล็ดสีแดง อายุเก็บเกี่ยว 110-120 วัน สั้นกว่าพันธุ์พื้นเมืองที่มีอายุ150-180 วัน การปลูกใช้อัตราเมล็ดพันธุ์แห้งทั้งเปลือกประมาณ 7 กิโลกรัมต่อไร่ ปลูกต้นฤดูฝน ใช้ระยะปลูกระหว่างหลุม 60 เซนติเมตร จำนวน 2 ต้นต่อหลุม หลังจากงอก 21 วัน ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 12-24-12 หรือ 15-15-15 อัตรา 30-50 กิโลกรัมต่อไร่ โดยหว่านระหว่างแถวแล้วพูนโคนกลบ

ผลผลิตและผลตอบแทน ผลผลิตฝักสดเฉลี่ย 400-600 กิโลกรัมต่อไร่ ผลผลิตฝักแห้งเฉลี่ย 160-200 กิโลกรัมต่อไร่ ต้นทุนประมาณ 3,000 บาทต่อไร่

รายได้ 8,000-12,000 บาทต่อไร่

2.4 มันขี้หนู

ข้อพิจารณา เป็นพืชไร่อายุประมาณ 5 เดือน มีลักษณะหัวมันขนาดนิ้วมือ ยาว 2–3 เซนติเมตร เรียวหัวท้าย เปลือกบาง ผิวเปลือกสีหม่นหรือดำ ขึ้นได้ดีในสภาพดินร่วน มีศัตรูพืชน้อย ผลผลิตนิยมใช้ทำแกง และเป็นมันต้ม ปัจจุบันยังผลิตได้ไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด และสามารถผลิตเพื่อจำหน่ายเป็นหัวพันธุ์ได้เนื่องจากปัจจุบันหัวพันธุ์ดีมีไม่เพียงพอกับความต้องการของเกษตรกร

วิธีการปลูก การปลูกมันขี้หนูทำได้ง่าย โดยพรวนดินให้ร่วมซุย แล้วใช้จอบขุดหลุมตื้น ๆ ระยะระหว่างหลุม 60 เซนติเมตร ปลูก 3 – 4 หัวต่อหลุม กลบดินให้แน่น ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 13-13-21 อัตรา 25 กิโลกรัมต่อไร่ ร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์ อัตรา 400 กิโลกรัมต่อไร่ เก็บเกี่ยวเมื่ออายุ 130–150 วัน

ผลผลิตและผลตอบแทน ผลผลิต 800-1,300 กิโลกรัมต่อไร่ ต้นทุนประมาณ 15,000 บาทต่อไร่ รายได้ 24,000-39,000 บาทต่อไร่

2.5 กล้วยหอมทอง

ข้อพิจารณา เป็นพืชที่ตลาดต่างประเทศมีความต้องการมาก โดยเฉพาะกล้วยหอมที่มีคุณภาพดี ปลอดภัยจากสารพิษตกค้าง เป็นพืชที่มีศัตรูพืชน้อย ดูแลรักษาง่าย ให้ผลผลิตต่อเนื่อง เหมาะกับดินหลายชนิด หากต้องการผลิตเพื่อการส่งออก ต้องประสานงานกับตัวแทนผู้ส่งออกก่อนทำการผลิตตามเงื่อนไขที่กำหนด

วิธีการปลูก การคัดเลือกหน่อพันธุ์ปลูก ควรเป็นหน่อใบแคบหรือหน่อดาบเป็นหน่ออ่อนที่มีใบอยู่ประมาณ 3-4 ใบ ระยะปลูก ใช้ระยะระหว่างต้นและระหว่างแถวเท่ากัน คือ 2 หรือ 3 เมตร หลังปลูกถ้าเป็นหน่อใบแคบหลังจากปลูกแล้วไม่จำเป็นต้องตัดใบทิ้ง แต่ถ้าเป็นหน่อที่เคยปาดเฉียงมาก่อนควรจะมีการปาดเฉียงลำต้นใหม่เพื่อที่กล้วยจะได้แตกใบใหม่ที่แข็งแรงขึ้น ให้ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 หรือ 13-13-21 ในอัตรา 50 กิโลกรัมต่อไร่โดยแบ่งใส่ 2 ครั้ง ตัดใบกล้วยให้เหลือใบไว้กับต้น 10-20 ใบต่อต้น ประมาณ 10 เดือนหลังปลูกกล้วยจะเริ่มแทงปลีออกมา เก็บเกี่ยวได้หลังจากตัดปลีประมาณ 90-110 วัน การตัดหน่อกล้วยสำหรับเลี้ยงไว้ในปีต่อไป ควรเป็นหน่อใต้ดิน ลำต้นอวบอยู่ห่างจากโคนต้นแม่ประมาณ 10 นิ้ว เหลือไว้ประมาณ 1-2 หน่อ ที่อยู่ตรงข้ามกัน

ผลผลิตและผลตอบแทน ผลผลิต 2,000-3,600 กิโลกรัมต่อไร่ ต้นทุน 10,000-15,000 บาทต่อไร่ รายได้ 20,000-36,000 บาทต่อไร่

2.6 มะละกอ

ข้อพิจารณา เป็นพืชที่จำหน่ายได้ทั้งผลดิบและผลสุก เก็บผลผลิตขายได้หลายรุ่น มีตลาดค่อนข้างดี เป็นพืชที่ผู้บริโภคนิยมบริโภคเนื่องจากมีความปลอดภัยจากสารพิษตกค้าง เหมาะกับการปลูกในสภาพสวนยางที่ไม่มีน้ำขัง

วิธีการปลูก พันธุ์ที่น่าสนใจ ได้แก่ พันธุ์แขกดำศรีสะเกษ พันธุ์แขกดำท่าพระ พันธุ์ฮาวาย พันธุ์ฮอลแลนด์ เป็นต้น การปลูก ใช้ระยะปลูกระหว่างต้น 2 เมตร ระหว่างแถว 2 เมตร การดูแล ใส่ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมักในหลุมปลูก เมื่อมะละกออายุได้ 1 เดือน ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 46-0-0 อัตรา 1 ช้อนแกงต่อต้นโรยรอบๆโคน ในระยะออกดอกใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 8-24-8 อัตรา 2-3 ขีดต่อต้น ในระยะผลเริ่มแก่ก่อนสุกประมาณ 2-3 อาทิตย์และปุ๋ยเคมีสูตร 13-13-21 อัตรา 3 ขีดต่อต้น เก็บเกี่ยวผลดิบได้เมื่อมะละกออายุได้ 4-5 เดือน และผลสุกเมื่ออายุ 7-10 เดือน

ผลผลิตและผลตอบแทน ผลผลิตประมาณ 6-8 ตันต่อไร่ ขึ้นกับสายพันธุ์

ต้นทุน 15,000-20,000 บาทต่อไร่

รายได้ 60,000-80,000 บาทต่อไร่ต่อปี

2.7 กระชาย

ข้อพิจารณา เป็นพืชสมุนไพรที่มีอายุเก็บเกี่ยว 7-12 เดือน ขึ้นได้ดีในที่ดินร่วนหรือร่วนทราย เหมาะกับสภาพสวนยางที่มีร่มเล็กน้อย หากสามารถให้น้ำได้จะทำให้ได้ผลผลิตเพิ่มขึ้น ข้อดีของกระชายคือสามารถยืดอายุการเก็บเกี่ยวได้

วิธีการปลูก พันธุ์กระชายมีอยู่ 3 ชนิด คือ กระชายดำ กระชายเหลือง(กระชายแกง) และกระชายแดง การเตรียมดินปลูก ไถดินตากประมาณ 7 วัน พรวนดิน และไถยกร่อง ใส่ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมักประมาณ 1-2 ตันต่อไร่ ใช้ระยะปลูกระหว่างต้น 10-15 เซนติเมตรและระหว่างแถว 20 เซนติเมตร ใช้หัวเหง้ากระชายลงปลูกในหลุม 1 เหง้าต่อหลุมกลบดิน คลุมด้วยฟางข้าวให้ทั่วทั้งแปลงและรดน้ำ การใส่ปุ๋ย แบ่งใส่เป็น 2 ครั้ง คือ เมื่อกระชายอายุได้ 1 เดือน ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 อัตรา 50 กิโลกรัมต่อไร่ และเมื่อรากเริ่มสะสมอาหารอายุประมาณ 3-4 เดือนควรใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 13-13-21 อัตรา 50-100 กิโลกรัมต่อไร่ กระชายต้องการน้ำในระยะก่อนแตกหน่อและระยะรากสะสมอาหารควรพิจารณาให้น้ำอยู่เสมอ เก็บเกี่ยวเมื่อกระชายอายุได้ 7-12 เดือน สังเกตที่ใบจะมีสีเหลือง ลำต้นจะมีสีเหลืองและแห้งยุบลงมา

ผลผลิตและผลตอบแทน ผลผลิต ประมาณ 3-4 ตันต่อไร่ ต้นทุนประมาณ 30,000 บาทต่อไร่ รายได้ประมาณ 45,000-60,000 บาท

2.8 ขิง

ข้อพิจารณา เป็นพืชสมุนไพรชอบอากาศชื้น มีร่มเงาเล็กน้อย มีอายุประมาณ 4-12 เดือน ดินควรเป็นดินร่วนปนทราย มีอินทรียวัตถุสูงพอสมควร การระบายน้ำดี สามารถยืดอายุเก็บเกี่ยวได้เป็นขิงอ่อนและขิงแก่ แต่มีความเสี่ยงด้านโรคพืช

วิธีการปลูก พันธุ์ขิงไทย แบ่งเป็น 2 พวกใหญ่ๆ คือ ขิงเล็ก ขิงเผ็ด หรือขิงดำ และอีกพวกคือขิงใหญ่ ขิงหยวก หรือขิงขาว การเตรียมดินปลูกขิงควรยกร่องสูงประมาณ 15-20 เซนติเมตร เป็นรูปสามเหลี่ยม ระยะห่างระหว่างร่องประมาณ 50-70 เซนติเมตร ก่อนปลูกควรใส่ปูนขาวประมาณ 200-400 กิโลกรัมต่อไร่ การปลูกใช้ระยะ 20-25 เซนติเมตร การใส่ปุ๋ยเมื่ออายุขิงได้ 2 เดือน ใส่ปุ๋ยเคมีโดยใช้สูตร 15-15-15 และ เมื่ออายุ 4 เดือนใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 13-13-21 อัตรา 50 กิโลกรัมต่อไร่ การเก็บเกี่ยว เป็นขิงอ่อน เมื่ออายุประมาณ 4-6 เดือน ขิงแก่มีอายุประมาณ 8-12 เดือน

ผลผลิตและผลตอบแทน ผลผลิต 2-4 ตันต่อไร่

ต้นทุน 9,000-15,000 บาทต่อไร่

รายได้ 20,000-40,000 บาทต่อไร่

2.9 ข่า

ข้อพิจารณา เป็นพืชที่ปลูกและดูแลรักษาง่าย สามารถยืดอายุเก็บเกี่ยวได้ มีอายุประมาณ 6-12 เดือน

วิธีการปลูก พันธุ์ เป็นพันธุ์พื้นเมืองของแต่ละท้องถิ่น เช่น พันธุ์ข่าเหลือง พันธุ์ข่าหยวก ขยายพันธุ์โดยใช้เหง้าหรือแยกกอปลูก การเตรียมดิน ไถดินตากประมาณ 7-10 วันพรวนดินหรือย่อยดินแล้วขุดหลุม กว้าง x ยาว x ลึกประมาณ 30 x 30 x 30 เซนติเมตร ใส่ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมักหลุมละ 1 กิโลกรัมคลุกเคล้าให้เข้ากับดินใช้ระยะปลูกคือระหว่างต้น 100 เซนติเมตรระหว่างแถว 100 เซนติเมตร การปลูกใช้แง่งข่าที่ชำไว้งอกดีแล้ว 2-3 แง่งหรือหน่อแยกมาจากกอแม่ 2-3 หน่อลงปลูกในหลุมลึกประมาณ 15 เซนติเมตร ใช้ดินกลบฟางข้าวคลุมรดน้ำให้ชุ่มเช้า-เย็นจนกว่าข่าจะเจริญเติบโตดี ใส่ ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 อัตรา 30 กิโลกรัมต่อไร่และควรใส่ปุ๋ยคอก 2-3 กิโลกรัมต่อกอ ปีละ 2 ครั้ง เก็บเกี่ยวได้ เมื่อข่าอายุได้ 6-12 เดือน

ผลผลิตและผลตอบแทน ผลผลิตประมาณ 2 ตันต่อไร่

ต้นทุนประมาณ 20,000 บาทต่อไร่

รายได้ 50,000 บาทต่อไร่

2.10 อ้อยคั้นน้ำ

ข้อพิจารณา เป็นพืชอายุข้ามปี ปลูกครั้งเดียวตัดได้หลายรุ่น ดูแลรักษาง่าย ทนแล้ง ศัตรูพืชมีน้อย สามารถขายเป็นลำได้ ขายเป็นท่อนพันธุ์ และหีบเป็นน้ำอ้อยได้ ราคาดี โดยเฉพาะช่วงในฤดูร้อนและช่วงถือศีลอดของชาวไทยมุสลิม

วิธีการปลูก พันธุ์ที่นิยมปลูก ได้แก่พันธุ์สุพรรณบุรี 50 ลำมีขนาดใหญ่สีเขียวอมเหลือง แตกกอ 5-6 ลำต่อกอ ไว้ตอได้ 3-4 ครั้ง ทนทานต่อโรคลำต้นเน่าแดง อายุเก็บเกี่ยวประมาณ 8 เดือน ผลผลิตน้ำอ้อย 4,600-5,200 ลิตรต่อไร่ เหมาะสำหรับปลูกทั้งในสภาพที่ดอนและที่ลุ่ม พันธุ์สิงคโปร์ ลำมีสีเหลืองเข้ม แตกกอ 3-4 ลำต่อกอ ไว้ตอได้น้อยกว่าพันธุ์สุพรรณบุรี 50 อ่อนแอต่อโรคลำต้นเน่าแดง อายุเก็บเกี่ยวประมาณ 8 เดือน ผลผลิตน้ำอ้อย 2,100-2,800 ลิตรต่อไร่ การปลูกใช้ระยะระหว่างหลุม 1 เมตร ให้ปุ๋ยสูตร 16-8-8 หรือ 15-15-15 หรือ 13-13-21 ครั้งแรกเมื่ออายุ 1 เดือน อัตรา 35 กิโลกรัมต่อไร่ ครั้งที่ 2 เมื่ออายุ 3 เดือน อัตรา 40 กิโลกรัมต่อไร่ เก็บเกี่ยวอ้อยที่อายุประมาณ 8 เดือน

ผลผลิตและผลตอบแทน ผลผลิตประมาณ 10-12 ตันต่อไร่

ต้นทุนประมาณ 6,000 บาทต่อไร่

รายได้ประมาณ 30,000-48,000 บาทต่อไร่ต่อรุ่น

2.11 การปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ในสวนยาง

ข้อพิจารณา หญ้าเป็นพืชที่ดูแลง่าย ขึ้นได้ดีในพื้นที่ทุกประเภท เหมาะกับชาวสวนที่มีแรงงานน้อย ปัจจุบันตลาดหญ้ามีการขยายตัวดีในพื้นที่ที่มีการเลี้ยงโคเนื้อ โคนม โคชน และเขตใกล้สวนสัตว์

วิธีการปลูก หญ้าอาหารสัตว์ในสวนยาง จะปลูกในช่วงอายุยาง 1-4 ปี โดยเริ่มปลูกภายหลังจากต้นยางมีอายุตั้งแต่ 3-4 เดือนขึ้นไป(หรือต้นยางตั้งต้นได้) แต่ไม่เกิน 4-5 ปี หญ้ากินนีสีม่วงเป็นหญ้าที่มีโภชนาการด้านอาหารสัตว์สูง โตเร็ว มีความน่ากิน สามารถเจริญเติบโตและให้ผลผลิตได้ดีในสภาพร่มเงา และเป็นที่ต้องการของตลาด การปลูกโดยวิธีการหว่าน ใช้เมล็ดพันธุ์ อัตรา 1 กิโลกรัมต่อไร่ ถ้าปลูกด้วยต้นกล้า จะต้องเพาะต้นกล้าอายุประมาณ 30-45วัน ปลูกโดยใช้ระยะระหว่างหลุม 50 เซนติเมตร ปลูก 3-5 ต้นต่อหลุม ซึ่งจะให้ผลผลิตสูงกว่าการปลูกด้วยวิธีการหว่านเมล็ด การตัดหญ้าครั้งแรกหลังจากปลูก 60-90 วัน และครั้งต่อไปทุกๆ 20 วันในฤดูฝน และ 25-30 วันช่วงในฤดู แล้ง โดยตัดให้สูงจากระดับพื้นดิน 5-10 เซนติเมตร การดูแลใส่ปุ๋ยยูเรีย 46-0-0 อัตรา 10 กิโลกรัมต่อไร่ หลังจากตัดหญ้าแล้ว 1 สัปดาห์ โดยแบ่งใส่ 3-4 ครั้งต่อปี

ผลผลิตและผลตอบแทน ผลผลิตน้ำหนักสดประมาณ 2-4 ตันต่อไร่

ต้นทุนประมาณ 2,000 บาทต่อไร่

รายได้ 5,000-10,000 บาทต่อไร่

2.12 เผือก

ข้อพิจารณา เผือกเป็นพืชที่มีอายุเก็บเกี่ยว อายุ 5-6 เดือน เจริญเติบโตได้ดีในดินร่วนหรือร่วนทราย ทนต่อสภาพดินชื้น ผลผลิตสามารถเก็บรักษาไว้ได้นาน แต่จะมีศัตรูพืชระบาดพอสมควร

วิธีการปลูก พันธุ์เผือกจะจำแนกตามกลิ่นของหัวมีสองประเภท คือ เผือกหอมและไม่หอม การจำแนกตามสีของเนื้อเผือก คือเผือกเนื้อสีขาวหรือสีครีม และ เผือกเนื้อสีขาวปนม่วง พันธุ์ที่นิยมปลูก เช่น พันธุ์พิจิตรจะมีอยู่หลายเบอร์ พันธุ์เชียงใหม่ พันธุ์ศรีปาลาวี เป็นต้น การเตรียมดินปลูกเผือก ควรหว่านปูนขาว อัตรา 200-400 กิโลกรัมต่อไร่ พร้อมปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก การปลูกใช้หน่อเผือกที่แตกใบ 1-2 ใบ ระยะระหว่างต้น 60 เซนติเมตร ระหว่างแถว 30-40 เซนติเมตร การใส่ปุ๋ย ครั้งที่ 1 รองก้นหลุมด้วยปุ๋ยคอก 1-3 กำมือต่อต้น และปุ๋ย 18-6-6 อัตรา 50-100 กิโลกรัมต่อไร่ ครั้งที่ 2 อายุ 2 เดือน ใส่ปุ๋ย 18-6-6 หรือ 15-15-15 หรือ 46-0-0 อัตรา 50 กิโลกรัมต่อไร่ ครั้งที่ 3 อายุ 4 เดือน ใส่ปุ๋ย 13-13-21 อัตรา 50 กิโลกรัมต่อไร่ เก็บเกี่ยวเมื่อเผือกมีอายุได้อายุ 5-6 เดือน โดยสังเกตเห็นใบเผือกจะเล็กลง ใบล่างๆจะมีสีเหลือง เหลือใบยอด 2-3 ใบ จึงสามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้

ผลผลิตและผลตอบแทน ผลผลิตเฉลี่ย 4-6 ตันต่อไร่

ต้นทุนประมาณ 35,000 บาท

รายได้ประมาณ 60,000-70,000 บาทต่อไร่

2.13 มันเทศ

ข้อพิจารณา เป็นพืชขึ้นได้ดีในสภาพใช้น้ำฝน ดินเป็นดินร่วน หรือร่วนทราย อายุเก็บเกี่ยวประมาณ 90 วัน ศัตรูพืชมีน้อย ใช้แรงงานน้อย นอกจากให้ผลผลิตหัวแล้ว ใบและเถาใช้เป็นอาหารสัตว์ได้

วิธีการปลูก พันธุ์มันเทศแบ่งตามสีของหัวมีทั้งชนิดเนื้อสีขาว สีส้ม และเนื้อสีม่วง มันเทศที่นิยมปลูกได้แก่ พันธุ์พิจิตรจะมีอยู่หลายเบอร์ และพันธุ์พื้นเมือง การเตรียมดินต้องยกแปลงปลูกมันเทศให้สูงขึ้นเป็นรูปสามเหลี่ยม สูง 45-50 เซนติเมตร ระยะห่างระหว่างแถว 100 เซนติเมตร การปลูกมันเทศบนสันร่อง 1 ต้นต่อหลุม ใช้ระยะปลูก ระหว่างต้น 30 เซนติเมตร การดูแล ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 อัตรา 50 กิโลกรัมต่อไร่ เมื่ออายุได้ 1 เดือน การตลบเถามันเทศจะช่วยให้มีการลงหัวดีขึ้น การเก็บเกี่ยวมันเทศเมื่ออายุได้ 90-150 วัน ขึ้นกับสายพันธุ์ หลังจากการปลูก

ผลผลิตและผลตอบแทน ผลผลิตประมาณ 1,500 กิโลกรัมต่อไร่

ต้นทุนการผลิต 5,000 บาทต่อไร่

รายได้ 15,000 บาทต่อไร่

3. คำแนะนำการปลูกพืชร่วมยางบางชนิดที่น่าสนใจ

3.1 ผักเหลียง

ข้อพิจารณา ขึ้นได้ดีในดินเกือบทุกสภาพ ปลูกครั้งเดียวสามรถเก็บยอดอ่อนได้หลายปี ดูแลรักษาง่าย ศัตรูพืชมีน้อย เป็นพืชที่ผู้บริโภคให้ความสนใจเนื่องจากมีคุณค่าทางโภชนาการ และปลอดภัยจากสารพิษตกค้าง

วิธีการปลูก การปลูกผักเหลียงในแถวยาง ควรปลูกหลังจากที่ต้นยางอายุ 4 ปี ไปแล้ว โดยปลูกห่างจากต้นยางอย่างน้อย 2.5 เมตร ปลูกได้ 2 แถว ระยะระหว่างต้น 2.5–3 เมตร ระยะระหว่างแถว 2–2.5 เมตร ใส่ปุ๋ยรองก้นหลุมด้วยหินฟอสเฟต 1 ขีดต่อหลุม การดูแลรักษา ใส่ปุ๋ย 2 ครั้งในช่วงต้นฤดูฝนและปลายฤดูฝน ใส่ปุ๋ยปุ๋ยคอก 2 กิโลกรัมต่อต้นต่อครั้ง และปุ๋ยยูเรียสูตร 46-0-0 ในอัตรา 2 ขีดต่อต้นต่อครั้ง การเก็บเกี่ยว เริ่มเก็บเกี่ยวเมื่อต้นผักเหลียงมีอายุ 2 ปีขึ้นไป เก็บเกี่ยว 15-30 วันต่อครั้ง เก็บยอดอ่อนถึงยอดเพสลาด ควรเด็ดให้ชิดข้อ ไม่เด็ดกลางข้อหรือตัด เพราะจะทำให้การแตกยอดอ่อนในครั้งต่อไปจะช้า

ผลผลิตและผลตอบแทน ผลผลิต 500-1,100 กิโลกรัมต่อไร่

ต้นทุนประมาณ 9,000 บาทต่อไร่

รายได้ 25,000-54,000 บาทต่อไร่ต่อปี

3.2 หน้าวัว

ข้อพิจารณา เป็นพืชที่เหมาะกับการปลูกในสภาพสวนยางอายุประมาณ 10 ปี มีแสงน้อยและมีความชื้นสูง มีอายุการเก็บเกี่ยวได้หลายปี ดอกหน้าวัวเป็นที่ต้องการของตลาด โดยเฉพาะในจังหวัดที่มีการส่งเสริมการท่องเที่ยว สามารถจำหน่ายทั้งเป็นไม้ตัดดอก และจำหน่วยเป็นต้นพันธุ์

วิธีการปลูก พันธุ์ที่แนะนำการปลูกหน้าวัวในสวนยาง เช่น เปลวเทียนภูเก็ต (สีชมพู) เปลวเทียนลำปาง (สีขาว) หน้าวัวผกามาศ (สีส้ม) และหน้าวัวดวงสมร (สีแดง) วิธีการปลูกใช้ต้นพันธุ์ที่มีใบ 3-4 ใบ และมีราก 2-3 ราก ปลูกในแปลงโดยใช้กาบมะพร้าวสับเป็นวัสดุปลูกหลัก และใช้เศษอิฐหักผสมเพื่อกันต้นล้ม ปลูกแบบแถวคู่ ระยะระหว่างต้น 50 เซนติเมตร ปลูกประมาณ 2,750-3,200 ต้นต่อไร่ โดยปลูกห่างแถวยาง 1.75-2 เมตร การใส่ปุ๋ย ในปีแรกใช้ปุ๋ยเกล็ด สูตร 21-21-21 อัตรา 1 ช้อนแกง ผสมน้ำ 20 ลิตร สลับกับปุ๋ยน้ำ สูตร 11-8-6 อัตรา 2 ช้อนแกง ผสมน้ำ 20 ลิตร ฉีดพ่นสัปดาห์ละครั้ง ในปีต่อๆ ไป ยังคงใช้ปุ๋ยเกล็ด สูตร 21-21-21 อัตราเท่าเดิม ฉีดพ่นสัปดาห์ละครั้ง และสลับด้วยปุ๋ยเกล็ด สูตร 10-52-17 อัตรา 2 ช้อนแกง ผสมน้ำ 20 ลิตร ฉีดพ่นเดือนละครั้งเพื่อเร่งดอก ผลผลิตเริ่มออกดอกหลังจากปลูกประมาณ 5-7 เดือน

ผลผลิตและผลตอบแทน ผลผลิตดอก 16,000- 22,000 ดอกต่อไร่ต่อปี ต้นทุน 44,400-51,700 บาทต่อไร่ รายได้ 68,750- 80,000 บาทต่อไร่

3.3 ดาหลา

ข้อพิจารณา เป็นพืชที่ขึ้นได้ในสภาพร่มเงา ชอบอากาศชื้น เหมาะที่จะปลูกในระหว่างแถวยางหลังจากปลูกยางไปแล้ว 5 ปี ปลูกได้ในดินหลายชนิด มีความทนทานต่อสภาพภูมิอากาศ อายุการเก็บเกี่ยวยาวนาน ดอกสามารถจำหน่ายได้ทั้งเป็นไม้ประดับ เป็นอาหาร และลำต้นสามารถนำมาสกัดเป็นเส้นใยได้

วิธีการปลูก ส่วนขยายพันธุ์ที่ใช้ปลูกดาหลาทำได้ 2 วิธี คือ วิธีแยกหน่อ และวิธีเพาะเมล็ด การปลูกดาหลา ในระหว่างแถวยางได้ 3 แถว ระยะระหว่างต้นห่างกัน 4 เมตร และให้ห่างจากแถวยาง 2 เมตร ในพื้นที่ปลูกยาง 1 ไร่ จะปลูกดาหลาได้ 150 ต้น การปลูกรองก้นหลุมด้วยปุ๋ยหินฟอสเฟตจำนวน 1 ขีดต่อหลุม การดูแลรักษาใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 อัตรา 2 ขีดต่อกอ โดยใส่ปีละ 2 ครั้ง และควรใส่ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกเพิ่มเติมอย่างสม่ำเสมอ การออกดอกและการให้ผลผลิต ถ้าปลูกด้วยวิธีแยกหน่อหลังจากปลูกได้ประมาณ 1 ปี ดาหลาจะออกดอกและจะออกดอกให้ผลผลิตเต็มที่เมื่ออายุ 4 ปี

ผลผลิตและผลตอบแทน ผลผลิต 40-50 ดอกต่อกอ
ต้นทุนประมาณ 3,500 บาทต่อไร่
รายได้ประมาณ 60,000 บาทต่อไร่

3.4 สละ

ข้อพิจารณา เป็นไม้ผลที่ขึ้นได้ดีในสภาพร่มเงา ปลูกได้ในดินหลายประเภท แต่ควรระบายน้ำดีศัตรูพืชน้อย เป็นพืชที่ยังมีเกษตรกรปลูกน้อยเนื่องจากต้องใช้เวลาในการช่วยผสมเกสร ให้ผลผลิตได้ตลอดปีทั้งในรูปผลสด สละลอยแก้ว หรือขายต้นพันธุ์ ราคาผลผลิตดี และราคาค่อนข้างคงที่ตลอดปี

วิธีการปลูก ปลูกระหว่างแถวยางแบบแถวเดียว ระยะระหว่างต้น 5-6 เมตร ปลูก 2-3 ต้นต่อกอ ปฏิทินการดูแลรักษา คือ เดือน ม.ค. ใส่ปุ๋ยคอก อัตรา 15 กิโลกรัมต่อกอ ร่วมกับปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 อัตรา 3 ขีดต่อกอ ก.พ. ใส่ปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด 2 กิโลกรัมต่อกอ และใส่ยิบซั่ม 2 กิโลกรัมต่อกอ มี.ค. ใส่ปุ๋ย 13-13-21 อัตรา 5 ขีดต่อกอ เม.ย. ใส่ปุ๋ยเคมี 15-15-15 อัตรา 5 ขีดต่อกอ พ.ค. ใส่ปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด 2 กิโลกรัมต่อกอ มิ.ย. ใส่ปุ๋ย 13-13-21 อัตรา 5 ขีดต่อกอ ก.ค. ใส่ปุ๋ยคอก อัตรา 15 กิโลกรัมต่อกอ ร่วมกับปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 อัตรา 3 ขีดต่อกอ ส.ค. ใส่ปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด 2 กิโลกรัมต่อกอ และ ใส่ยิบซั่ม 2 กิโลกรัมต่อกอ ก.ย. ใส่ปุ๋ย 13-13-21 อัตรา 5 ขีดต่อกอ ต.ค. ใส่ปุ๋ยเคมี 15-15-15 อัตรา 5 ขีดต่อกอ พ.ย. ใส่ปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด 2 กิโลกรัมต่อกอ ธ.ค. ใส่ปุ๋ย 13-13-21 อัตรา 5 ขีดต่อกอ และ 3-4 เดือน ก่อนเก็บเกี่ยวผลผลิต ฉีดพ่นผลด้วยแคลเซียมโบรอนและติดป้ายวันผสมเกสรเพื่อกำหนดวันเก็บเกี่ยวที่ได้ผลผลิตมีคุณภาพ

ผลผลิตและผลตอบแทน ให้ผลผลิตประมาณ 1,700 กิโลกรัมต่อปี ต้นทุนประมาณ 28,000 บาทต่อไร่ รายได้ 59,500 บาทต่อไร่ต่อปี

3.5 ไม้ป่าในสวนยาง

ข้อพิจารณา ไม้ป่าเป็นพืชที่หวังผลระยะยาว ซึ่งจะมีช่วงอายุการตัดฟันเป็นระยะ เช่น ระยะ 5 ปี 10 ปี และ 20 ปี

วิธีการปลูก การปลูกไม้ป่าในสวนยาง มีไม้ป่าบางชนิดที่ทนต่อสภาพร่มเงาของต้นยางขนาดใหญ่ การปลูกโดยปลูกผสมผสานกึ่งกลางระหว่างแถวยางและทดแทนการปลูกซ่อมต้นยางที่ตาย ใช้ระยะระหว่างต้นประมาณ 9 เมตร โดยแบ่งกลุ่มไม้ยืนต้นเป็น 3 กลุ่ม คือ

ไม้โตเร็ว เช่น กระถินเทพา กระถินณรงค์

ไม้โตปานกลาง เช่น สะเดาเทียม สะเดาไทย ทัง พะยอม ยมหิน

ไม้โตช้า เช่น มะฮอกกานี เคี่ยม ตะเคียนทอง ยางนา ตำเสา ประดู่ป่า พะยูง เป็นต้น

ผลผลิตและผลตอบแทน ราคาขึ้นกับชนิดของไม้ป่าและระยะเวลาการตัดฟัน

4. กิจกรรมเสริมรายได้ชาวสวนยาง

4.1 การเลี้ยงผึ้งโพรงในสวนยาง

ข้อพิจารณา ผึ้งเป็นกิจกรรมเสริมในสวนยางที่ให้ผลผลิตแล้ว เนื่องจากจะมีแหล่งอาหารและมีสภาพร่มเงาที่เพียงพอต่อการอยู่อาศัยทำรัง แหล่งเลี้ยงผึ้งต้องปราศจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช และควรมีพืชที่ให้ดอกและเป็นแหล่งอาหารของผึ้งชนิดอื่นๆอยู่ในบริเวณใกล้เคียง

วิธีการ การเลี้ยงผึ้งโพรง สามารถหาผึ้งมาเลี้ยงได้จากแหล่งธรรมชาติ โดยจะต้องเตรียมกล่องเลี้ยงผึ้ง คอน เครื่องพ่นควัน กล่องขังนางพญา และอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้พร้อม การนำผึ้งจากธรรมชาติมาเลี้ยง ต้องจับผึ้งนางพญา และ ผึ้งงานอายุน้อย ๆ ๓-๕ ตัว มาพร้อมกับตัดเอารวงผึ้งที่มีน้ำหวาน ใส่ลงไปในกล่องใหม่ด้วยเพื่อเป็นอาหารสำรอง เมื่อนำเอาผึ้งนางพญาที่ใส่ในกล่องขังนางพญา มาผูกติดกับคอนผึ้งกล่องใหม่ 1 คืน ผึ้งตัวอื่นๆจะบินเข้าสู่รังใหม่เกือบทั้งหมด รุ่งขึ้นจึงเคลื่อนย้ายกล่องเลี้ยงไปตั้งยังสถานที่ในสวนยาง แล้วรีบเปิดหน้ารัง เพื่อให้ผึ้งงานออกหากินตามปกติ พร้อมปล่อยผึ้งนางพญาให้ดำรงชีวิตต่อไปตามปกติ จำนวนกล่องเลี้ยงผึ้งในสวนยางจะขึ้นกับความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งอาหารผึ้ง โดยทั่วไปจะวางกล่องเลี้ยงห่างกันประมาณ 20 เมตร

ผลผลิตและผลตอบแทน ผลผลิต 8-10 ลิตรต่อกล่องเลี้ยงต่อปี ราคาลิตรละประมาณ 300 บาท

4.2 การเพาะ”เห็ดฟาง”จากทะลายปาล์มในสวนยาง

ข้อพิจารณา การเพาะเห็ดเป็นกิจกรรมที่ให้รายได้รวดเร็ว สามารถเพาะเห็ดได้ในสวนยางที่ให้ผลผลิตแล้ว โดยควรเป็นสวนที่มีแหล่งน้ำเพื่อสะดวกในการปฏิบัติงาน

วิธีการ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการเพาะเห็ด ได้แก่ทะลายปาล์มน้ำมัน เชื้อเห็ดฟาง ผ้าพลาสติกความยาว ม้วนละ 70 เมตร ไม้ไผ่ สำหรับขึงผ้าพลาสติก ขั้นตอนในการเพาะเห็ดฟาง นำทะลายปาล์มมากองรวมล้อมกันเป็นวงกลม โดยจะฉีดน้ำ 2 วันต่อหนึ่งครั้ง คลุมด้วยผ้าพลาสติก รอประมาณ 3-7 วัน เพื่อให้ทะลายปาล์มชุ่มน้ำ การวางทะลายปาล์ม วางเป็นร่องตามระหว่างแถวยาง ความยาวประมาณ 5 เมตร ฉีดน้ำลงบนทะลายปาล์ม เพื่อชำระล้างสิ่งสกปรก โรยเชื้อเห็ด ลงบนร่องที่เตรียมไว้ โดย 1 ร่อง ใช้เชื้อ 3 ก้อน โรยเชื้อก้อนละ 1 เมตร รอประมาณ 3 วัน ขึ้นโคลงไม้ไผ่ เป็นแนวไว้สำหรับขึงผ้าพลาสติก ประมาณ 4-5 โคลง โค้งเป็นแนวยาว คลุมผ้าพลาสติกตามแนวโคลงไม้ไผ่ ประมาณ 7 – 9 วัน เห็ดก็จะงอก สามารถเก็บไปขายได้ การดูแลรักษา ระบายความร้อน หลังจากเพาะเห็ดแล้ว 4-5 วัน ให้เปิดชายผ้าพลาสติกเพื่อระบายความร้อนออกจากกองเห็ดเป็นครั้งคราว เพราะถ้าอากาศร้อนเกินไปเส้นใยเห็ดจะไม่รวมตัวเป็นดอก นอกจากช่วยระบายความร้อนแล้วยังเป็นการเพิ่มอากาศให้กับเห็ดอีกด้วย พยายามให้ความชื้นแก่กองเห็ดอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้ง พยายามพ่นน้ำให้เป็นฝอยลงบนกองเห็ดพอชุ่มชื้น

ผลผลิตและผลตอบแทน ทะลายปาล์มน้ำมัน 1 คันรถบรรทุก 6 ล้อ เพาะเห็ดได้ ประมาณ 380 กิโลกรัม ต้นทุนประมาณ 3,000 บาท รายได้ 19,000 บาท

4.3 กาแฟโรบัสต้าทดแทนยาง

ข้อพิจารณา กาแฟโรบัสต้า เป็นกาแฟที่นิยมปลูกในพื้นที่ภาคใต้ ปัจจุบันกาแฟเป็นพืชที่มีตลาดค่อนข้างดี จึงเป็นพืชที่น่าสนใจในการปลูกทดแทนพื้นที่ปลูกยางพาราบางส่วน พื้นที่ปลูกควรมีสภาพดินเป็นดินร่วน มีหน้าดินลึก และไม่มีน้ำขัง

วิธีการปลูก การปลูกในพื้นที่เปิดใหม่หรือพื้นที่ปลูกยางพาราเดิม ต้องนำต้นและเศษซากยางจากการโค่นล้มออกจากพื้นที่ เตรียมหลุมปลูก 50-100 x 50-100 x 50-100 เซนติเมตร และมีการปรับปรุงความสมบูรณ์ของดิน โดยเพิ่มปุ๋ยคอก วัสดุปรับปรุงดินต่างๆ และปุ๋ยเคมีสูตร 46-0-0 และ 15-15-15 ผสมกับดินที่ขุดจากหลุม คลุกเคล้าผสมกัน การเตรียมต้นกาแฟโรบัสต้าใช้ต้นที่มีอายุต้นประมาณ 6-8 เดือน ระยะปลูกระหว่างต้น 3 เมตร ระหว่างแถว 3 เมตร เนื้อที่ 1 ไร่ ปลูกกาแฟได้ประมาณ 178 ต้น และเนื่องจากกาแฟโรบัสต้าเป็นพืชผสมข้าม จึงควรปลูกอย่างน้อย 3 พันธุ์ เพื่อเป็นการเพิ่มผลผลิต กาแฟพันธุ์แนะนำ ได้แก่ พันธุ์ชุมพร 2 ชุมพร 84-4 และชุมพร 84-5 ที่ให้ผลผลิตสูง การใส่ปุ๋ย ร่วมกับการตัดแต่งกิ่ง กำจัดวัชพืช และป้องกันกำจัดโรค/แมลง ปีที่ 1 และ 2 ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 อัตรา 1-2 ขีดต่อต้นต่อปี และสูตร 46-0-0 อัตรา 1 ขีดต่อต้นต่อปี ปีที่ 3 เป็นต้นไป ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 อัตรา 2 ขีดต่อต้นต่อปี และสูตร 13-13-21 อัตรา 6-8 ขีดต่อต้นต่อปี กาแฟจะให้ผลผลิตเมื่ออายุประมาณ 3 ปี

ผลผลิตและผลตอบแทน ผลผลิตผลสด 390-450 กิโลกรัมต่อไร่ การลงทุนสร้างสวนใหม่ปีแรก 7,000-8,000 บาทต่อไร่ ปีต่อๆไปประมาณ 4,000 บาทต่อไร่ รายได้ 13,650-15,750 บาทต่อไร่

เอกสารอ้างอิงและแหล่งข้อมูลสำหรับการค้นคว้าเพิ่มเติม

เอกสารคำแนะนำกรมวิชาการเกษตร

กรมวิชาการเกษตร. 2534. พืชเสริมรายได้ในสวนยางขนาดเล็ก. สถาบันวิจัยยาง.

กรมวิชาการเกษตร. 2541. พืชเสริมรายได้ในสวนยาง. สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 8 จังหวัดสงขลา

ไววิทย์ บูรณธรรม สมยศ ชูกำเนิด พนัส แพชนะ อารักษ์ จันทุมา. 2545. การเสริมรายได้ในสวนยางพารา. สถาบันวิจัยยาง กรมวิชาการเกษตร.

เอกสารจากระบบออนไลน์

พืชแซม พืชร่วม เศรษฐกิจพอเพียงในสวนยาง

แหล่งที่มา: http://www.rubberthai.com/news/newsinfo/2550/news_Nov50/news_1901.htm

เอกสารเผยแพร่สถาบันวิจัยพืชสวน กรมวิชาการเกษตร

แหล่งที่มา:

http://www.doa.go.th/hort/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=24&Itemid=6

การเพาะเห็ดฟางจากทะลายปาล์ม

แหล่งที่มา: http://mushroomfarn.blogspot.com/2013/06/blog-post_3372.html

การเพาะเห็ดฟาง โดยใช้ทะลายเปล่าปาล์มน้ำมัน แหล่งที่มา: https://www.l3nr.org/posts/165367

ผักเหลียง ราชินีแห่งผักพื้นบ้าน แหล่งที่มา: http://www.oknation.net/blog/nnnnnn/2008/02/07/entry-1

ผักเหมียง ผักพื้นบ้านและไม้ผลพื้นเมืองภาคใต้

แหล่งที่มา: http://natres.psu.ac.th/ProjectSite/webpage/8puk_meang-detail.htm

การปลูกผักเหลียงในสวนยาง

แหล่งที่มา: http://bailang.igetweb.com/index.php?lite=article&qid=41917667

ปลูกผักเหลียง สร้างรายได้ แหล่งที่มา: http://www.thairath.co.th/content/551087

การปลูกผักเหมียงในสวนยางพารา แหล่งที่มา: http://www.aopdh02.doae.go.th/test_pakmeag.pdf

การปลูกกล้วยหอมทองคุณภาพ

แหล่งที่มา: http://www.rakbankerd.com/agriculture/page.php?id=4989&s=tblplant

การปลูกหญ้าอาหารสัตว์ในสวนยางเสริมรายได้ก่อนเปิดกรีด

แหล่งที่มา: http://www.rakbankerd.com/agriculture/page.php?id=6129&s=tblplant

เผือกหอมเงินแสน...ในดินเหนียวปนลูกรัง

แหล่งที่มา: http://www.rakbankerd.com/agriculture/page.php?id=5610&s=tblplant

การปลูกเผือก แหล่งที่มา: http://www.eto.ku.ac.th/neweto/e-book/plant/herb_gar/pukperk.pdf

การปลูกเผือก แหล่งที่มา: http://www.oknation.netต่อblogต่อhorti-asiaต่อ2012ต่อ11ต่อ05ต่อentry-8
ปลูกหน้าวัว...เสริมรายได้ ในสวนยาง

แหล่งที่มา:

http://info.matichon.co.th/techno/techno.php?srctag=05036010652&srcday=&search=no
ดาหลาพืชร่วมยางเสริมรายได้เจ้าของสวนยาง

แหล่งที่มา:

http://www.rubberthai.com/news/newsinfo/2549/news_Sep49/news_092601.htm
มันขี้หนู แหล่งที่มา: http://krulop.blogspot.com/2009/06/blog-post.html
เอมอร เพชรทอง อัจฉราจิตตลดากร อัจฉราโพธ์ดี. 2557. ผลของปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์ต่อการเจริญเติบโต ผลผลิต ต้นทุน และผลตอบแทนของมันขี้หนูพันธุ์ควนเนียง 1. การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4 แหล่งที่มา: http://www.stou.ac.th/thai/grad_stdy/Masters/
การเลี้ยงผึ้งโพรงไทย แหล่งที่มา: https://web.ku.ac.th/nk40/nk/data/36/cndlkw21.htm
กาแฟโรบัสต้า

แหล่งที่มา:

http://doa.go.th/hrc/chumphon/index.php?option=com_content&view=article&id=79:2011-06-07-03-52-46&catid=42:2011-06-07-03-20-03&Itemid=82

แหล่งที่มาภาพ

http://herbs-treatandtaste.blogspot.com/2012/03/fingerroot-or-chinese-ginger-used-for.html
http://**www.**pirun.kps.ku.ac.th http://www.megazy.com http://www.yindeemarket.com
http://www.biogang.net/expert_view.php?uid=63700&id=9760
http://www.oknation.net/blog/SRI2/2013/06/05/entry-1
http://pasusat.com/%E0%B8%9C%E0%B8%B6%E0%B9%89%E0%B8%87/
https://www.facebook.com/photo.php?fbid=10201192438848412&set=pcb.10201192444808561&type=3&theater